

P.S. Mulțumesc colegei mele Roxana Croitoru de la Teatrul Național „Lucian Blaga” pentru că mi-a umplut serile ploioase cu spectacole semnate de Tompa Gábor și Mihai Măniuțiu.

Și premiile Festivalului:

1. Premiul pentru tinerețea basmului clasic, spectacolului **Albă ca Zăpada**, Teatrul Ariel, Târgu Mureș

2. Premiul ex aequo – pentru valoarea mănuirii păpușii Teatrului „Vasilache” din Botoșani și domnului **Palyi Janos**

3. Premiul pentru rafinamentul expresiei scenice spectacolului **Teatrul umbrelor**, Teatrul „Puck” din Cluj-Napoca, Secția maghiară

4. Premiul pentru calitatea artistică și educativă spectacolului **Gulliver în țara piticilor**, Teatrul Țândărică, București

5. Premiul pentru valoarea scenografiei spectacolului **Motanul încălțat**, Teatrul Ariel, Târgu Mureș

6. Premiul pentru calitatea muzicii spectacolului **Mica sirenă**, Teatrul Prichindel, Alba Iulia

7. Premiul special al juriului spectacolului **Pulcinella și măgarul diavolului**, Teatrul „Puck”

Mențiune pentru **Alice Volbea**, realizatoarea desenelor pe nisip din spectacolul **Serenadă pentru Cervantes**, Teatrul „Bacovia” Bacău, Secția de animație

Mențiune pentru **Oana Stancu**, rolul *Degețica*, Teatrul Colibri, Craiova

Mențiune pentru **Sándor Ildiko**, pentru interpretarea personajului *Ofelia* din Teatrul Umbrelor, Teatrul „Puck”

Iosif HERȚEA

Impresii de spectator

Beneficiind de generoasa invitație a doamnei Mona Chirilă, directoare a Teatrului de păpuși „Puck” din Cluj-Napoca și a Festivalului Internațional al Teatrelor de Păpuși și Marionete, cu același nume, ediția VIII-a (19–23 octombrie a.c.), am putut vedea o seamă de spectacole interesante într-un fel sau altul.

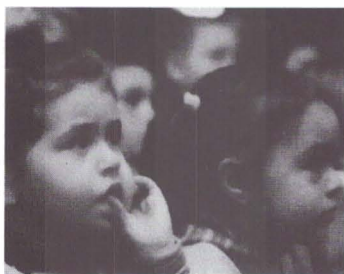
Prima impresie, indusă de câteva reprezentații, a fost tendința de a impune cu tot dinadinsul sintagma: „(noi suntem) păpușari și actori totodată”. Numai că, ceea ce vedeam se traducea mai degrabă cu „dorim să fim apreciați ca actori și, pe ici pe colo, și... ca păpușari”. Ceea ce mi se pare a fi extrem de întristător pentru iubitorii genului – copii și maturi – căci *harul special* al teatrului de păpuși este *farmecul* basmelor fantastice și al magiei încărcată de taine și de mistere, „un loc vizitat de îngeri”, cum frumos spune directoarele Festivalului, Mona Chirilă. Or, ceea ce ne-au oferit să vedem unii regizori a fost: veleitarism actoricesc, cu nivel artistic cel mai adesea mediocru, și un cvasidispreț pentru Arta Păpușăriei, cea menită să *dea viață micilor idoli de lemn și cârpe colorate...* și care, în definitiv, *legitimează* existența instituțiilor respective. Așa au fost spectacole precum *Serenada pentru Cervantes* și *Stan Pățitul* (Bacău), *Degețica* secundată de doi actori, „grasul” și „chelul”, deloc simpatici și lipsiți de umor (Craiova), *Motanul încălțat* (Târgu Mureș) sau *Vrăjitoarea pofcioasă* (Iași).

Fenomen care, de fapt, trebuie reproșat regizorilor și nu păpușarilor, căci, în fiecare dintre aceste spectacole există prestații păpușărești cu totul remarcabile precum: mânuitorii păpușilor „Degețica” (Craiova), al „Demnitarului chinez” (Iași) și chiar prestații actricești meritorii, precum acelea ale soților Valentin și Georgeta Lozincă (Târgu Mureș). Mă întreb, cum de nu-și dau seama regizorii, că atunci când păpușarului i se vede expresia feței, costumul și statura, păpușa din mâinile lui devine o „anexă”, pe un plan secund al atenției spectatorului, în general jucată inexpresiv, cu mișcări rezezi, „epileptice”, golită de viață și de credibilitate?!

Așa se face că, în compensație, au fost admirați păpușarii unguri, din țara vecină (*Te aștept* – regia Rumi László și *Jocul timpului* în regia regretatei Kovács Ildikó), care au venit, mai modești, cu doar patru păpușari foarte tineri (16–21 ani) și un chitarist, fără cântece *play-back*, fără „lavalieră” în care să se răcnească și fără să se arate mereu pe sine – în primul spectacol; sau cu un singur păpușar, excelent cunoscător și performer al tradiției folclorice păpușărești, *Vitéz László* – corespondentul maghiar al lui *Vasilache și Mărioara* – domnul Pályi János, în *Jocul timpului*. El joacă singur toate personajele, chiar și câte trei deodată, inclusiv rolul de povestitor; îl însoțește doar un muzicant, cu vioară-cu-goarnă și câteva percuții pentru efecte speciale. În primul spectacol (*Te aștept*) a excelat în mânăuirea păpușii unice (de o șchioapă), *Ofeia* – celelalte personaje fiind joc de umbre proiectate pe un fundal de hârtie – tânăra păpușăreasă Sándor Ildikó. Ea ne-a oferit, de pildă, momente de aleasă gingășie și expresivitate precum clipa în care păpușa, cu o lumânare în mână, se apleacă să deschidă capacul lădiței cu amintiri... sau aceea când mânăuirea încearcă să așeze păpușa pe un scăunel, iar aceasta alunecă pe... podea”, după care mânăuirea o ridică cu grijă în palmă și o mângâie pe căpșor...

De aceeași admirație s-a bucurat, pe bună dreptate, și spectacolul gazdelor: *Pulcinella și măgarul Diavolului* în regia lui Gaspare Nasuto (Italia). Admirabili în mânăuirea păpușilor create de Epaminonda Teotiu și ca actori deopotrivă: Ramona Atănăsoaie, Dana Bonțidean, Anca Doczi, Călin Mureșan și Rareș Stoica. La fel cum în „nocturna” pentru adulți *Femeia-câmp de luptă* – o inedită formulă regizorală a piesei lui Matei Vișniec – Dana Bonțidean *anima* alternativ păpușa-„copil” (creația aceluiași Ep. Tiotiu) și juca rolul protagonistei-victimă. Frumoase au fost, de asemenea, superproducția Teatrului „Țândărică”, *Gulliver în țara piticilor*, *Kaștanka-artistă de circ* (cu doar trei păpuși foarte bine mânăuite) precum și demonstrația „de școală” a studenților UNATC, *Țara lui Gufi*, cu cel mai dificil de mânăuit tip de păpușă, marioneta pe sfori. Frumos a fost și spectacolul *Albă ca zăpada și cei șapte pitici*, cu toate păpușile lui, precum și scenografia spectacolelor *Motanul încălțat* (Eugenia Tărășescu-Jianu, Târgu Mureș) și *Mica sirenă* (Marian Sandu, Alba Iulia).

Ieșit din comun, în multe feluri, a fost spectacolul *Spărgătorul de nuci* pe muzica lui P.I. Ceaikovski (Baia Mare). Un cvasibalet cu păpuși, într-o frumoasă scenografie și cu momente memorabile, precum: „dansul arab”, în care mânăuirea (Liliana Voș) izbutește să dea viață unei eșarfe de tafta verde, răsucită în jurul pumnului și transfigurată într-un veritabil personaj feminin, misterios și plin de grație în dansul elegant pe care îl joacă. Dar și acest spectacol, ca marea majoritate a celorlalte reprezentații, a păcătuit prin general-răspândita molimă sau vinovată *iresponsabilitate* față de receptarea sonoră a spectacolului și a muzicii de scenă în special; mai evidentă în acest caz, tocmai datorită frumuseții muzicii, în care, din cauza distorsiunii provocate de volumul acustic exagerat, abia dacă se putea distinge timbrul viorilor de cel al trombonilor, într-un vacarm asurzitor care se revărsa continuu din boxe. De ce?! De ce e lăsată pe seama indiferenței și nesimțirii „sunetiștilor”, care motivau faptul prin aceea că „nu se aude reprezentația” din cabina lor, în care între timp conversau cu prieteni sau urmăreau meciul de fotbal...?! Un total dispreț față de calitatea artistică a percepției sonore

a spectacolului, dar și față de sănătatea spectatorilor – în cazul nostru omuleți între 3–11 ani. Deși medicii avertizează de câțiva ani încoace asupra nocivității „drogului sonor”, al intensităților supralicite în discoteci, concerte rock, în „căștile” purtate de tineri pe stradă și oriunde (inclusiv în timpul cursurilor)! Așa se-ntâmplă când pomenita percepție sonoră a spectacolului și muzica de scenă devin a cincea roată la caleașca domnilor regizori, care învață încă din școală că „muzica se pune la urmă, ca o podoabă sau ambalaj emoțional, după ce spectacolul a fost ridicat”. Se ajunge astfel la „cultivarea” unei muzici *vătămătoare* acolo unde ea ar trebui să ne miște și să ne încânte. Un exemplu: la spectacolul *Stan Pățitul*, în sediul teatrului de păpuși (de 5 x 20 m) volumul sonorizării era ca pentru un stadion...!

În sfârșit, un spectacol fără pereche: în sala Teatrului Maghiar de Stat din localitate, cu peste 950 de locuri, toate ocupate, cu copii între 3 și 12 ani – *Vrăjitoarea pofcioasă*. După rumoarea de dinaintea începerii reprezentației, când au apărut cei doi protagoniști ieșeni – tăcere absolută, iar după primele cuvinte, aplauze frenetice („ca roiuri de fluturi gata să zboare” spunea Eugenia Tărășescu-Jianu), apoi, de câte ori fata sau băiatul spun ceva în dezacord cu sala un „Nuuu...” enorm se înalță până în tavan. Și de câte ori *Vrăjitoarea* „îi răpește” pe cei doi – un val uriaș de țipete, de la cele mai înalte tonuri, la unison, în glissando descendent protestează... Căci, la acest spectacol, copii se simțeau cu adevărat liberi, iar reacțiile lor emoționale erau perfect legitimate de ceea ce și cum se petreceau lucrurile pe scenă. Fără mustrările educatoarelor, pierdute în mulțime. Ei, copiii, cu sufletul lor curat și deschis, sunt cei mai exigenți spectatori. Ei nu pot fi mințiți, căci înțeleg totul, chiar și cele spuse pe jumătate. Și pentru asta merită să fie stimați cum se cuvine, adică prin onestitate profesională absolută, prin asumarea păpușăriei din DRAGOSTE pentru această formulă de spectacol și nu pentru că „Scena mare” a fost la un moment dat, dintr-un motiv sau altul, inaccesibilă.

Mulțumesc Teatrului „Puck” nu numai pentru invitație și ospitalitatea fără greș, în ciuda greutăților de acum, dar și pentru setul de 90 de fotografii ce ilustrează caietul-repertoriu al instituției, imagini surprinse de un excelent fotograf, în timpul reprezentațiilor, cu copii care ovaționează sau țipă, se întristează sau se bucură de ce văd, sunt uimiți sau se plictisesc, se minunează...

